

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Oslo, 01.10.13

HØRING – NOU 2013:9 ETT POLITI – RUSTET TIL Å MØTE FREMTIDENS UTFORDRINGER

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til NOU 2013:9 Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) er et uavhengig rettshjelptiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. JURK drives av kvinnelige jusstudenter i samarbeid med daglig leder og juridisk rådgiver, og yter tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner med udekket rettshjelpsbehov gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder kvinner over hele landet, vi har ingen inntektsgrenser og all hjelp er gratis. JURK behandlet i 2012 nærmere 3000 enkeltsaker. Vi bistår i saker innenfor flere rettsområder, deriblant vold og mishandling, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling.

Generelle merknader

JURK mener utvalget har kommet med mange gode forslag. En omstrukturering av politiet vil få betydning for flere av våre klientgrupper, særlig de klientene som er utsatt for vold. Vi ønsker med denne uttalelsen å sette fokus på deres interesser i møte med politiet. Vi ønsker derfor å supplere og konkretisere utvalgets forslag der vi ser behov for det. I tillegg kommer vi med noen innvendinger der vi mener utvalgets forslag ikke er gode nok.

6.2.2 Lokal struktur

«Utvalget anbefaler en styrking av det lokale politiet gjennom økt politibemannning og færre små

enheter. Lokale tjenestesteder slås sammen. Frigjorte ressurser skal brukes til å styrke bemanningen på de gjenværende tjenestestedene for å gi økt grunnberedskap, styrkede fagmiljøer og en bedre publikumstjeneste lokalt. Det anbefales en reduksjon av antall tjenestesteder fra dagens 354 til om lag 210. Dette skal sikre mer politikraft lokalt og gi kortere responstid.»

JURK stiller seg positiv til en styrking av bemanningen i politiet og til en bedre publikumstjeneste lokalt. I vår saksbehandling har vi erfart at kriminalitetsofre har måttet vente i flere dager på å få time hos politiet for å kunne anmelde et kriminelt forhold. JURK ønsker å sette fokus på viktigheten av at kriminelle forhold kan bli anmeldt til politiet så fort som mulig, både av bevismessige hensyn og av hensynet til å yte nødvendig hjelp til fornærmede.

JURK anbefaler at hensynet til en mer effektiv og kvalitetssikker anmeldelsesprosess skal veie tungt i vurderingen av hvordan politiet skal organiseres for fremtiden.

Kapittel 4.1 Hva avgjør hvor godt politiet løser sine kjerneoppgaver?

«Kunnskapsbasert arbeid. Et sentralt kjennetegn ved de dyktigste organisasjonene er at de arbeider kunnskapsbasert. For å oppnå det må organisasjonen ha tilstrekkelig informasjon, informasjonen må spres til dem som trenger den, og man må være i stand til å analysere informasjonen, gjøre sammenligninger og forstå forskjeller.»

Kapittel 12.9 Oppsummeringer og anbefalinger

«Utvalget har anbefalt at politiet blir organisert i seks politidistrikter, med en tilpasset særorganstruktur. Med en slik modell er det mulig å etablere en strategisk ledelse av politiet, med en ledergruppe bestående av politimestrene, sentrale ledere i Politidirektoratet og særorgansjefene etter omstrukturering.»

JURK stiller seg bak at kunnskap må stå i sentrum for å sikre kvaliteten på politiets arbeid. I den anledning ønsker JURK å trekke frem ordningen med familievoldskoordinator som en del av politiets arbeid med vold i nære relasjoner.

Familievoldskoordinatorerne spiller en viktig rolle for å sikre at ofre for familievold møtes med respekt, kunnskap og forståelse når de henvender seg til politiet, samt at det sikres god kvalitet på etterforskning og påtalevedtak. Oppgaven til familievoldskoordinatoren er å koordinere politidistriktenes samlede innsats mot familievold. De skal være ressurspersoner i politidistriktene og aktuelle avdelinger ved å bidra til en helhetlig, ensartet og kvalitativt god behandling av saker om vold i nære relasjoner. Fra og med 2008 er politidistriktene pålagt en minstestandard der familievoldskoordinatorfunksjonen skal være en 100 % stilling. I de største

politidistriktene skal det etableres egne team, se Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008 - 2011 "Vendepunkt" s. 4 flg. og Meld. St. 15 (2012-2013) "Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner: Det handler om å leve" s. 103 flg.

I 2010 og 2011 forsøkte JURK å kartlegge hvordan ordningen med familievoldskoordinatorer etter ovennevnte handlingsplan fungerte. I dette arbeidet fant vi to viktige funn. For det første at det var svært vanskelig å finne frem til de som hadde oversikt over hvordan tiltak ble oppfulgt. For det andre avdekket vi at det var veldig få politidistrikt hvor familievoldskoordinator utelukkende arbeidet med oppgavene knyttet til stillingen. Vedlagt følger rapporten "Politiets familievoldskoordinatorer – fungerer ordningen?", hvor disse resultatene fremgår. JURK holder på det nåværende tidspunkt å kartlegge familievoldskoordinatorer for å undersøke hvordan ordningen har utviklet seg siden 2011.

Utfordringene som fremgår av JURK sin rapport underbygges av evalueringen av politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Her fremgår det at bare 21 av Norges politidistriktene oppgir å ha familievoldskoordinator i full stilling. Definisjonen av hva en full stilling på dette området innebærer syntes imidlertid å variere mellom distriktene. Flere av koordinatorene oppgir å ha andre oppgaver som klart ligger utenfor feltet vold i nære relasjoner.

JURK ber om at Meld. St. 15 (2012 – 2013) følges opp og at alle politidistrikter oppretter en familievoldskoordinator i full stilling.

JURK foreslår at antall familievoldskoordinatorer opprettholdes dersom utvalgets anbefaling om en ny organisering av politidistriktene tas til følge.

JURK anbefaler videre at det settes større fokus på økt kunnskapsnivå i politiet om vold og overgrep i nære relasjoner slik at politi kan løse denne kjerneoppgaven på en best mulig måte.

Kapittel 11.1.2. Nærmere om politiets oppgaver

«Etterforskning av lovbrudd gjennom avhør, åstedsgranskning, innsamling og analyse av bevismateriale, elektroniske spor, mv.»

JURK ønsker å trekke frem viktigheten av at etterforsker holder en nær kontakt med fornærmede i vold- og overgrepssaker. I vår saksbehandling har vi sett at ofre for vold og overgrep har manglende kunnskap om viktigheten av å sikre bevis på et tidlig stadium. JURK anser det derfor som ønskelig at etterforsker i større grad tar initiativ til å kontakte fornærmede

for å undersøke om det har kommet nye bevis i saken. En nærmere dialog mellom etterforsker og fornærmede kan bidra til at kvaliteten på politiets arbeid med å yte bistand til borgere i faresituasjoner forbedres.

JURK foreslår at samarbeid mellom etterforsker og fornærmede i volds- og overgrepssaker prioriteres høyere slik at etterforskningen blir mer effektiv, kvaliteten på arbeidet sikres og hensynet til fornærmede i større grad ivaretas.

Kapittel 12.1.6.4. Åpningstid og publikumsservice

«Tjenestestedenes åpningstid for publikumsekspedisjonen varierer mye.»

JURK bemerker at personer som henvender seg til politiet for anmeldelse og veiledning etter å ha blitt utsatt for vold og overgrep kan ha et sterkt og legitimt behov for å snakke med en ansatt i politiet av et bestemt kjønn.

For å sikre at disse menneskene får ivaretatt sine rettigheter foreslår JURK at volds- og overgrepsutsatte får mulighet til å bestemme om de kan henvende seg til en kvinnelig/mannlig ansatt i politiet.

15.3.6 Synlig tilstedeværelse og responsevne

«Politiets arbeid med å forhindre og avverge kriminalitet kan deles i to. Det første hovedområdet er politiets proaktive tilnærming gjennom synlig tilstedeværelse på steder og til tider hvor kriminalitet erfaringsvis begås, med formål å virke avskrekkende og forhindre kriminelle handlinger. Det andre hovedområdet er politiets evne til å respondere når uønskede hendelser inntreffer. Dette utgjør den reaktive delen av politiets operative virksomhet.»

Kapittel 15.4.2 Anbefalinger knyttet til utøvelse av politiets kjerneoppgaver

«Tilstedeværelse og responsevne.

For å sikre en god tilstedeværelse og responsevne foreslår utvalget at dette følges opp tydeligere av beredskapsavdelingen i Politidirektoratet. Videre må det utarbeides hensiktsmessige mål og krav som reflekterer forventninger til effektiv tjenesteutøvelse i alle ledd av politiets operative virksomhet, det være seg kapasitet ved operasjonssentralene, dimensjonering og organisering av

Innsatslederfunksjonen eller krav om responsevne. Det innebærer utarbeidelse av nasjonale

standarder for prioritering av oppdrag, opprettelse av spesifikke måltall og utvikling av metoder for måling av politiets responsevne. Det må også stilles spesifikke ressursdimensjonerende krav til det enkelte politidistrikts operative kapasitet for å sikre en helhetlig nasjonalt forankret operativ beredskap basert på tydelige forventninger om responsevne. Videre må det etableres ordning(er) i form av nasjonal(e) bistandsenhet(er) som, i motsetning til dagens «nabohjelpsordning» og nasjonale bistandsressurs, gir en reell responsevne, også i situasjoner som krever øyeblikkelig innsats.»

Til utvalgets forslag om at beredskapsavdelingen i politidirektoratet tydeligere skal følge opp politiets tilstedeværelse og responsevne ved at det utarbeides mål og krav som reflekterer forventningen til effektiv tjenesteutøvelse ønsker JURK å rette søkelys på politiet responsevne ovenfor voldsutsatte kvinner.

I vår saksbehandling har vi sett at flere voldsutsatte kvinner ikke får ivaretatt sine rettigheter på grunn av manglende håndheving av iverksatte beskyttelsestiltak.

Norges Høyesterett avsa 25. april 2013 dom hvor den norske stat ble dømt for ikke å ha oppfylt sin plikt etter EMK til å sikre fornærmede mot forfølgelse fra gjerningspersonen (HR-2013-00881-A). I denne saken (avsnitt 63) ble det trukket frem at:

“Politiet og påtalemyndigheten gjorde mye for å beskytte NN. Men ut fra kunnskapen om A og hans handlingsmønster og intensitet, og om belastningen og risikoen for NN og hennes barn over meget lang tid, burde politiet og påtalemyndigheten fulgt opp informasjonen om stadige brudd på besøksforbudet atskillig bedre.”

JURK foreslår følgende tiltak for å forbedre politiets tilstedeværelse og responsevne;

- At det utarbeides standarder som stiller krav til at politiet, ved ethvert brudd på ilagt besøksforbud, vurderer muligheten for pågripelse og varetektsfengsling.
- At det utarbeides standarder som stiller krav til at ethvert brudd blir iretteført som et selvstendig straffbart forhold, og at brudd på besøksforbud følges opp innen en bestemt tidsfrist.

Kapittel 15.4.1 Anbefalinger knyttet til gjennomgripende tiltak

«Kunnskapsbasert oppgaveløsning

Kunnskapsbasert oppgaveløsning har vært en uttalt målsetting for politiet i flere år. Virksomhetsstyring er en repeterende prosess der fokus er rettet mot organisasjonens behov for å endre seg for å møte kravene til

effektive og kvalitative tjenesteleveranser innenfor gitte rammebetingelser. Virksomhetsstyringen må forankres i analysedreven informasjon, noe som er en forutsetning for å oppnå effektivitet og kvalitet i tjenesteutøvelsen. Dette gjelder innenfor samtlige av politiets funksjonsområder.»

(...)

«Standardiserte arbeidsmetoder og prosesser

Standardiserte arbeidsmetoder og prosesser er en forutsetning for å sikre en enhetlig polititjeneste over hele landet. Standardisering gjør det enklere å måle resultater og gjøre sammenligninger for å etablere en lærende organisasjon basert på deling av en beste praksis. Ivarretakelse av politiets ulike gjøremål må i større grad gis en nasjonalt forankret prioritering. Dette arbeidet må følges opp gjennom etablering av nasjonale rutiner, instruksjoner og prosedyrer som gir rammer og sikrer en enhetlig tjenesteutøvelse.»

JURK deler utvalgets syn på at standardiserte arbeidsmetoder og prosesser kan være hensiktsmessig. JURK ønsker imidlertid å bemerke at fornærmede i alvorlige volds- og overgrepssaker kan ha et legitimt behov for å få en begrunnelse for sakens utfall. Her kan fornærmede ha behov for et mer konkret utformet brev snarere enn et generelt utformet standardskriv. Spesielt gjelder dette fornærmede som ikke har krav på bistandsadvokat og dermed ikke har like lett tilgang på rettighetsinformasjon. Dette er for å sikre den enkeltes rettsikkerhet og å sikre kvaliteten på politiets arbeid ved å kunne bruke standardiserte arbeidsmetoder og prosesser i harmoni med et høyt kunnskapsnivå.

JURK foreslår at hensynet til fornærmede og fornærmedes behov for begrunnelse må veie tungt ved utforming av skriv og lignende i politiets arbeid.

1 15.4.2 Anbefalinger knyttet til utøvelse av politiets kjerneoppgaver

En av politiets kjerneoppgaver er å yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner, se politiloven § 2 (4).

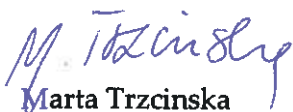
I vår saksbehandling ser vi at flere kvinner som er utsatt for vold, trusler og forfølgelse ikke får ivarettatt sine rettigheter ettersom iverksatte beskyttelsestiltak ikke gir tilstrekkelig sikkerhet. Antall kvinner som lever på flukt og oppsøker krisesentre er høye. I 2012 overnattet 2046 personer krisesentre i Norge, og det kom 2192 personer på dagbesøk på krisesentrene i samme periode.

I forbindelse med forslagene knyttet til utøvelsen av politiets kjerneområder foreslår JURK at politiets praksis ved ileggelse av besøksforbud endres. Innenfor lovens rammer anbefaler

JURIDISK RÅDGIVNING FOR KVINNER *Jurkis*

JURK at ordningen i større grad tilpasses offerets situasjon. Når politiet fatter vedtak om besøksforbud må forbudet tilpasses mer geografisk etter offerets ønsker. Ved fare for at en person blir utsatt for trusler eller vold, bør praksisen endres slik at hovedregelen er at politiet ilegger besøksforbud og at det er unntak fra dette som må begrunnes.

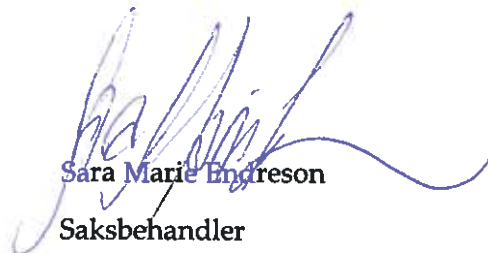
For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Marta Trzcinska

Daglig leder

Ingvild Bilstad Neraasen

Saksbehandler
Volds- og fengselsgruppen

Sara Marie Engreson

Saksbehandler
Volds- og fengselsgruppen

